

WRNON Friesland.
Verslag 1989.

door Johan Krol.

legenda: trr = aantal vastgestelde territoria.
suc = aantal territoria waarvan bekend is dat het
broedpaar één of meer jongen heeft groot-
gebracht.
mis = aantal territoria waarvan bekend is dat het
broedpaar geen jongen heeft grootgebracht.
onb = aantal territoria waarvan het broedsucces
onbekend is.
PSB = gemiddeld aantal jongen dat per succesvolle
broedpoging is grootgebracht.
%suc= procentuele aandeel succesvolle territoria
van het totaal. (dit percentage kan afwijken
van de realiteit als er territoria met
onbekend broedsucces in de berekening voor-
komen)

HAV = Havik BUI = Buizerd SPE = Sperwer
TV = Torenvalk BV = Boomvalk RUI = Ransuil
SUI = Steenuil VUI = Velduil BOS = Bosuil
BRK = Bruine kiekendief BLK = Blauwe kiekendief

In de provincie Friesland zijn van 11 roofvogelsoorten for-
mulieren ingebracht door de medewerkers. De verdeling van de
vastgestelde territoria over de gebieden was als volgt:

tabel 1. Territoriaverdeling van 11 roofvogelsoorten in Friesland.

plaats	HAV	RUI	SPE	TV	BV	RUI	SUI	VUI	BOS	BRK	BLK	TOT
Ravenswoud	3	2	1	4	0	1	0	0	0	0	0	11
Appelscha	4	9	2	1	0	0	0	0	0	0	0	16
Lindevallei	14	17	2	10	0	7	0	0	0	2	0	52
Oranjewoud	5	5	1	4	1	2	0	0	0	1	0	19
Beetsterzwaag	3	11	1	1	0	1	0	0	1	0	0	18
Eernewoude	2	3	0	6	1	3	0	0	0	11	0	26
Bakkeveen	6	3	1	0	0	1	0	0	0	0	0	11
Gaasterland	2	5	3	9	5	8	3	0	2	21	0	58
Ameland	0	0	0	34	0	25	0	42	0	33	22	156
Terschelling	0	0	0	14	4	7	0	11	0	37	40	113
Vlieland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	5	13
Overig	4	13	11	29	5	8	0	0	0	32	0	102
totaal	43	68	22	112	16	63	3	53	3	145	67	595

De gegevens van de territoria uit tabel 1 kunnen als volgt per deelgebied gegroepeerd worden.

tabel 2. HAVIK.
aantallen en broedsucces per deelgebied.

plaats	trr	suc	mis	onb	PSB	%suc
Ravenswoud	3	0	3	0	-	0
Appelscha	4	4	0	0	2.0 (n=2)	100
Lindevallei	14	8	6	0	2.9 (n=8)	57
Oranjewoud	5	5	0	0	3.2 (n=5)	100
Beetsterzwaag	3	2	1	0	3.5 (n=2)	67
Eernewoude	2	2	0	0	2.5 (n=2)	100
Bakkeveen	6	6	0	0	3.7 (n=6)	100
Gaasterland	2	2	0	0	3.0 (n=2)	100
Overig	4	2	2	0	2.0 (n=2)	50
totaal	43	31	12	0	3.3 (n=29)	72

tabel 3. BUIZERD.
aantallen en broedsucces per deelgebied.

plaats	trr	suc	mis	onb	PSB	%suc
Ravenswoud	2	2	0	0	2.0 (n=2)	100
Appelscha	9	8	0	1	2.8 (n=9)	89
Lindevallei	17	13	4	0	2.3 (n=12)	76
Oranjewoud	5	5	0	0	2.2 (n=5)	100
Beetsterzwaag	11	10	0	1	2.0 (n=10)	91
Eernewoude	3	3	0	0	-	100
Bakkeveen	3	3	0	0	2.7 (n=3)	100
Gaasterland	5	4	1	0	2.5 (n=4)	80
Overig	13	6	2	5	2.2 (n=5)	46
totaal	68	51	7	4	2.3 (n=50)	75

tabel 4. SPERWER
aantallen en broedsucces per deelgebied.

plaats	trr	suc	mis	onb	PSB	%suc
Ravenswoud	1	1	0	0	4.0 (n=1)	100
Appelscha	2	2	0	0	5.0 (n=2)	100
Lindevallei	2	1	1	0	4.0 (n=1)	50
Oranjewoud	1	1	0	0	3.0 (n=1)	100
Beetsterzwaag	1	1	0	0	4.0 (n=1)	100
Eernewoude	0	0	0	0	-	-
Bakkeveen	1	0	1	0	-	0
Gaasterland	3	3	0	0	4.3 (n=3)	100
Overig	11	4	0	7	3.7 (n=3)	36
totaal	22	13	2	7	4.1 (n=12)	59

tabel 5. TORENVALK.

aantallen en broedsucces per deelgebied.

plaats	trr	suc	mis	onb	PSB	%suc
Ravenswoud	4	4	0	0	5.5(n=4)	100
Appelscha	1	1	0	0	5.0(n=1)	100
Lindevallei	10	9	0	1	5.3(n=8)	90
Oranjewoud	4	4	0	0	5.0(n=4)	100
Beetsterzwaag	1	1	0	0	5.0(n=1)	100
Eernewoude	6	0	0	6	-	0
Bakkeveen	0	-	-	-	-	-
Gaasterland	9	5	1	3	4.8(n=5)	56
Ameland	34	0	0	34	-	0
Terschelling	14	0	0	14	-	0
Overig	29	26	2	1	4.6(n=24)	90
totaal	112	50	3	59	4.9(n=47)	47

tabel 6. BOOMVALK.

aantallen en broedsucces per deelgebied.

plaats	trr	suc	mis	onb	PSB	%suc
Ravenswoud	0	-	-	-	-	-
Appelscha	0	-	-	-	-	-
Lindevallei	0	-	-	-	-	-
Oranjewoud	1	1	0	0	2.0(n=1)	100
Beetsterzwaag	0	-	-	-	-	-
Eernewoude	1	0	0	1	-	-
Bakkeveen	0	-	-	-	-	-
Gaasterland	5	3	0	2	1.7(n=3)	60
Terschelling	4	0	0	4	-	-
Overig	5	4	0	1	2.8(n=4)	80
totaal	16	8	0	8	2.0(n=9)	50

tabel 7. RANSUIL.

aantallen en broedsucces per deelgebied.

plaats	trr	suc	mis	onb	PSB	%suc
Ravenswoud	1	0	1	0	-	0
Appelscha	0	-	-	-	-	-
Lindevallei	7	2	1	4	2.0(n=1)	29
Oranjewoud	2	1	0	1	-	50
Beetsterzwaag	1	1	0	0	3.0(n=1)	100
Eernewoude	3	2	0	1	2.5(n=2)	67
Bakkeveen	1	1	0	0	3.0(n=1)	100
Gaasterland	8	7	0	1	2.7(n=7)	88
Ameland	25	0	0	25	-	-
Terschelling	7	0	0	7	-	-
Overig	8	6	1	1	3.4(n=5)	75
totaal	63	20	3	40	2.9(n=17)	32

tabel 8. BRUINE KIEKENDIEF.
aantallen en broedsucces per deelgebied.

plaats	trr	suc	mis	onb	PSB	%suc
Lindevallei	2	2	0	0	-	100
Oranjewoud	1	1	0	0	2.0 (n=1)	100
Eernewoude	11	0	0	11	-	0
Gaasterland	21	9	1	11	3.9 (n=7)	43
Ameland	33	0	0	33	-	0
Terschelling	37	0	0	37	-	0
Vlieland	8	0	0	8	-	0
Overig	32	22	2	8	3.5 (n=12)	69
totaal	145	34	3	108	3.6 (n=20)	23

tabel 9. BLAUWE KIEKENDIEF.
aantallen en broedsucces per deelgebied.

plaats	trr	suc	mis	onb	PSB	%suc
Ameland	22	0	0	22	-	-
Terschelling	40	0	0	40	-	-
Vlieland	5	0	0	5	-	-
totaal	67	0	0	67	-	-

tabel 10. BOSUIL.
aantallen en broedsucces per deelgebied.

plaats	trr	suc	mis	onb	PSB	%suc
Beetsterzwaag	1	1	0	0	-	100
Gaasterland	2	0	1	1	-	0
totaal	3	1	1	1	-	33

tabel 11. STEENUIL.
aantallen en broedsucces per deelgebied.

plaats	trr	suc	mis	onb	PSB	%suc
Gaasterland	3	2	0	1	4.0 (n=2)	67

tabel 12. VELDUIL.
aantallen en broedsucces per deelgebied.

plaats	trr	suc	mis	onb	PSB	%suc
Ameland	42	0	0	42	-	-
Terschelling	11	0	0	11	-	-
totaal	53	0	0	53	-	-

Ten aanzien van mislukte broedpogingen kunnen de aantallen per soort en geconstateerde oorzaak als volgt worden gegroepeerd. In de tabel staan 31 broedparen genoteerd. Dit is slechts 5% van het totaal in Friesland. Dit beeld is zeer vertekend vanwege het aantal broedparen waarvan de afloop van het broedproces onbekend, dit aantal kan niet meegerekend worden.

1 = onbekend/natuurlijk	4 = uitgehorst
2 = uitgehaald	5 = onbevruucht
3 = werkzaamheden	6 = geschoten
	7 = omgezaagd

Soort	Aantal	1	2	3	4	5	6	7
Havik	12	6	5	1	0	0	0	0
Buizerd	7	4	2	0	0	0	0	1
Sperwer	2	2	0	0	0	0	0	0
Torenvalk	3	1	2	0	0	0	0	0
Boomvalk	0	0	0	0	0	0	0	0
Ransuil	3	2	1	0	0	0	0	0
Br. Kiek	3	2	1	0	0	0	0	0
Bl. Kiek	0	0	0	0	0	0	0	0
Velduil	0	0	0	0	0	0	0	0
Steenuil	0	0	0	0	0	0	0	0
Bosuil	1	1	0	0	0	0	0	0
totaal	31	18	11	1	0	0	0	1
percentage	100%	58	35	3	0	0	0	3

Nadat kolom 6 in 1988 met 3 broedparen gevuld is geweest kunnen we gelukkig constateren dat het hagelgeweer in 1989 in de kast is gebleven. Althans wat het misbruik tegen roofvogels betreft. Het aantal uitgehaalde nesten lijkt hoog, maar dit is een sommering van geheel Friesland. Van een concentratie van deze activiteit in een bepaald gebied is geen sprake. Natuurlijk blijven het illegale activiteiten die door de lokale medewerkers zo krachtig mogelijk aangepakt dienen te worden. In geval van jeugdige daders bijvoorbeeld via voorlichtingsacties op scholen en bij (jeugd)vogelwachten, in geval van volwassen daders bijvoorbeeld in samenwerking met de politie en controleurs vogelwet. Ook valt dan het aanbrengen van een prikkeldraadversperring aan de nestboom te overwegen.

Overzicht Roofvogels in Drenthe 1989.
(inclusief niet geringde nesten)

DISTR	BEHEENHEID	Hv.A	Hv.GE	Hv.MIS	Bu.A	Bu.GE	Bu.MIS	Sp.A	Sp.GE	Sp.MIS	To.A	Bo.A	We.A	Rans	Br.
4D*	NOORD-TOTAAL	88	34	11	124	59	8	39	28	4	55	10	7	3	
4D1	DRENTSE A	2		1	6						11	1	1		
4D2	Bw.ANLOO	3	1	2	2	2		1	1		1	1			
4D2	Bw.BORGER	9	8	1	6	6		4	3	1	1				
4D2	Bw.GIETEN	4	4		5	5		4	3	1					
4D3	Bw.GROL/HOOGH.Buitg	30	16		71	27		22	15		39	7	4		
4D3	Bw.SCHOONLOO	3			5										
4N.W.	VEENHUIZEN	8	2	6	14	6	6	8	6	2		1	2		
4N.W.	NOORDWEST DR.	4	3	1	15	13	2				3			3	
5D*	ZUID-TOTAAL	70	58		130	103	5	34	28		34	13	7		
5D1	Bw.APPELSCHA	4	4		21	13	3	7	4		3	3			
5D1	Bw.SMILDE	5	5		10	10		1	1						
5D1	VEENHUIZERMARE				1	1					1				
5D1	WAPSERVELD				1	1									
5D2	Bw.DWINGELOO	3	3		10	10		3			3		1		
5D2	Bw.RUINEN	6	4	2	8	7	1	1	1						
5D2	HAVELTERBERG	2	2		1	1									
5D2	TERHORSTERZAND	2	2		2	2		2	2				1		
5D2	WAPSE.PETGATEN				2	2					1	1			
5D2	ZURE VENEN				1	1					2				
5D3	BEEKD.GEES				2	2					2				
5D3	Bw.GEES	4	4		6	6		3	3						
5D3	Bw.ODOORN/EXLOO	10	7		22	8		1	1			1			
5D3	Bw.SLEENERZAND	11	9		11	8	1				1				
5D3	ESBOSJES EES	1													
5D3	ODOORNERDENNEN	1			1								1		
5D3	WITTEVEEN	1	1		3	3		1	1			1	1		
5D4	AMSTERD.VELD											1			
5D4	Bw.EMMEN	6	6		5	5		9	9		4		1		
5D4	MEERSTALBLOK	3	3		2	2		1	1		3	1			
5D4	OOSTERSEBOS	1	1		1	1					1				
5D4	SCHOONERB.VELD	1	1		3	3		1	1			1	1		
5Dd	DIVERSEN				1	1		2	2		1	2			
5Dov.	DOLDERSUM	9	6	1	16	16		2	2		12	2	1		
TOT.	TOTAAL	158	92	11	254	162	13	73	56	4	89	23	14	3	3

legenda: 4D = SBB regio Drenthe Noord c.a.
 5D = SBB regio Drenthe Zuid c.a.
 Hv.A = aantal Havik nesten gevonden.
 Hv.GE = aantal nesten zeker uitgevlogen.
 Hv.Mis = aantal nesten zeker mislukt.

Bu. = Buizerd, So. = Soerwer,
 To. = Torenvalk. Bo. = Boomvalk.
 We. = Wespandief, Rans = Ransuil,
 Br.K = Bruine Kiekandief.

DRENTHE 1989.

Willem van Manen

1. INLEIDING

In 1989 is in Drenthe in het kader van de ringactiviteit van de WRNON een andere aanpak gevolgd dan in voorgaande jaren. Werd voorheen het leeuwedeel van de nesten door slechts één full-time ringer bezocht, dit jaar waren er vier ringers actief. Deze wisseling van de wacht heeft in enkele gevallen communicatiestoornissen in de hand gewerkt waardoor in een aantal gebieden niet werd geringd. Ook door tijdgebrek werden delen niet bezocht. Ondanks deze belemmeringen werd toch een fors aantal jonge roofvogels geringd.

Uiteraard werden van meer territoria dan die waarin werd geringd gegevens verzameld. Naar alle waarschijnlijkheid zijn niet al deze gegevens opgestuurd, het is wenselijk dat dit alsnog gebeurt.

De informatie omtrent geringde jongen is wel compleet en deze gegevens vormen samen met archiefmateriaal van de WRNON de basis voor dit verslag. Waar over trends wordt gesproken zijn de gegevens afkomstig uit noordelijk Midden-Drenthe.

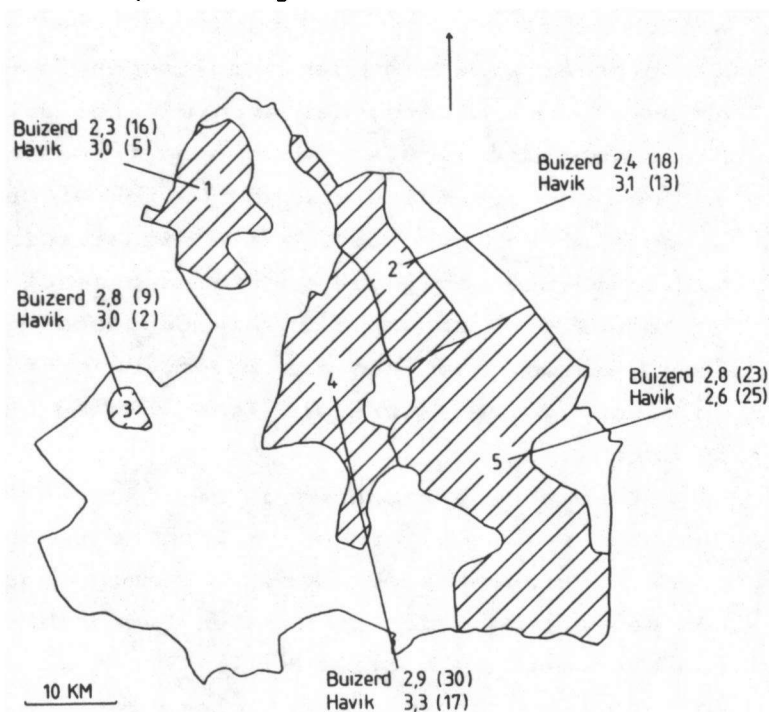
Samengevat kan over de Drentse situatie in 1989 worden gezegd dat de meeste roofvogelsoorten goed geboerd hebben. Dit zal grotendeels te danken zijn aan de goede weersomstandigheden in zowel winter, voorjaar als zomer. De hoge veldmuizestand deed daar voor muizenjagers als Torenavalk en Buizerd nog een schepje bovenop.

In het komende seizoen wordt de ringaanpak wederom bijgesteld. Besloten is om het ringen in Drenthe te beperken tot een viertal referentiegebieden, in sommige jaren uitgebreid met een aantal nog nader te bepalen "verdachte" gebieden maar daarover meer in hoofdstuk 7.

Tot slot: Nog steeds is de veldmuizestand in (noordelijk Midden-Drenthe) hoog en hebben de roofvogels aan het winterweer geen harde dobber. Wees in 1990 dus alert op hoge dichtheden.

2. GEBIED

Figuur 1 geeft weer in welke gebieden in 1989 jonge roofvogels werden geringd. De inventarisatie in deze gebieden geschiedde plaatselijk gebiedsdekkend, in andere delen (boswachterijen Gieten, Borger, Sleenerzand en Emmen) werd het gebied buiten de boswachterijen niet in de inventarisatie betrokken. Het strekt hier te ver om de gehele provincie Drenthe te beschrijven, vandaar dat wordt volstaan met een globale beschrijving van het deel waarin de aantalstrends werden verzameld. Het gebied (noordelijk Midden-Drenthe) beslaat een oppervlakte van 7200 ha. en is gelegen tussen de plaatsen Assen, Gasteren, Rolde, Zwiggelte en Hooghalen. De ligging in Drenthe is terug te vinden in figuur 14 (nr.3). Bos, de belangrijkste vestigingsfactor voor roofvogels uitgezonderd de Torenvalk, beslaat 1800 ha. Het grootste deel hiervan wordt uitgemaakt door boswachterij Hooghalen (1500 ha.). De rest van het bos ligt min of meer verspreid over het gebied en biedt in het algemeen ruimschoots nestgelegenheid voor hoge dichtheden van roofvogels. Het stroomdal van de Drentse Aa slingert zich van zuid naar noord en lijkt na het bos de grootste aantrekkingskracht op roofvogels te hebben.

Figuur 1. Plaatselijke verschillen in het aantal jongen per geslaagd broedgeval bij Buizerd en Havik in Drenthe in 1989. Tussen haakjes is het aantal nesten weergegeven waarop de gemiddelden zijn gebaseerd. Het gebied waar werd geringd is

3. WERKWIJZE

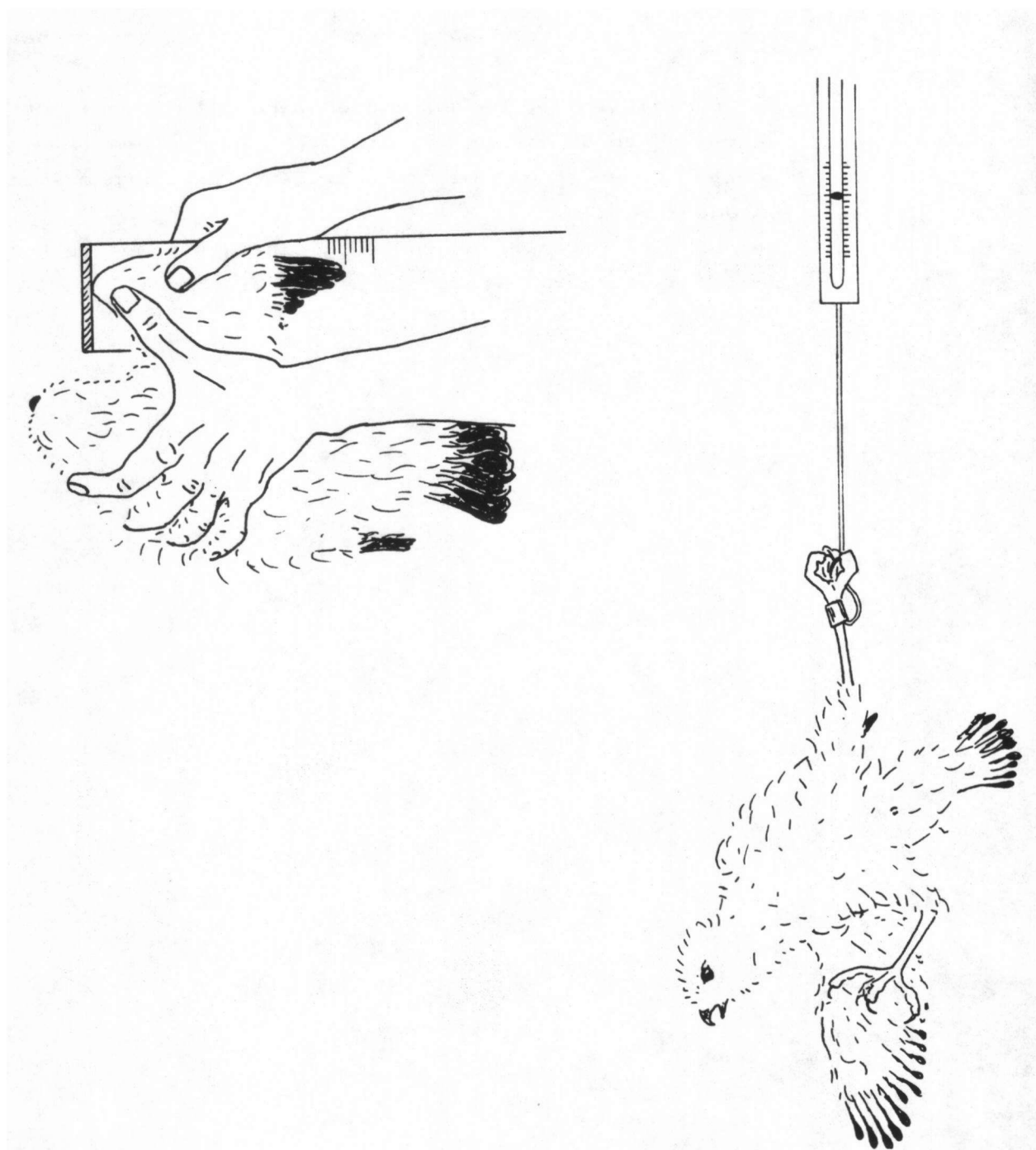
De uitvoering van de inventarisatie in Drenthe gebeurde niet op een gestandaardiseerde manier. Hier en daar werd op een BSP-achtige wijze (zie Handleiding BSP, SOVON 1985) gehandeld, in andere gevallen werd te hooi en te gras geïnventariseerd. Eén aspect hadden de inventarisaties gemeen; er werd overal naar nesten gezocht.

In noordelijk Midden-Drenthe werd in de afgelopen vier jaar op BSP-achtige wijze geïnventariseerd, er werden van begin maart tot in augustus 6-8 integrale bezoeken gebracht met aandacht voor zowel territoriaal gedrag als voor het zoeken naar nesten.

Bij het ringen van de nestjongen werden tevens biometrische gegevens van de jongen verzameld; de vleugellengte werd opgemeten en de jongen werden gewogen m.b.v. een pesola-veerbalans (fig. 2).

Het beklimmen van de nestbomen geschiedde zowel met- als zonder de hulp van stijgijsen en/of klimgordel.

Figuur 2. Het meten van de vleugellengte en het wegen van de jongen.

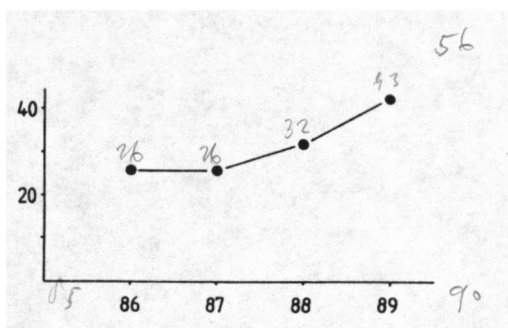
4. RESULTATEN

4.1. Buizerd

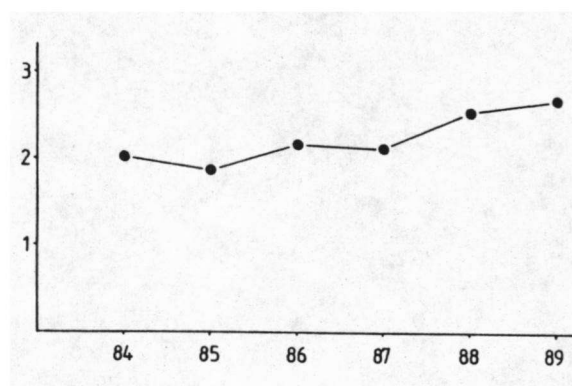
4.1.1. Aantallen

Voor wat betreft de aantallen kan 1989 in de geschiedenis van de WRNON worden beschouwd als een topjaar voor de Buizerd. In noordelijk Midden-Drenthe steeg het aantal territoria van 26 in 1986 en 1987 naar 43 in 1989 (fig. 3). Dit resulteert in een dichtheid van 0,6 paar/100 ha. landschap en 2,4 paar/100 ha. bos. De stijging van het aantal territoria vond zowel in het kleinschalige landschap (van 16 naar 23) als in boswachterij Hooghalen (van 10 naar 20) plaats.

Of het aantalsverloop in figuur 2 representatief is voor Drenthe is niet bekend. Wel werd ook uit de omgeving van Exloo (med. J. Santing) en uit de omgeving van Doldersum (med. M. en J. Swart) een toename in het aantal territoria gemeld. In Noord-Drenthe werd echter van een normaal buizerdjaar gesproken (med. J. Bos).

Figuur 3. Aantalsverloop van de Buizerd in noordelijk Midden-Drenthe over de periode 1986-89.

Figuur 4. Aantal jongen per geslaagd broedgeval bij de Buizerd in Drenthe over de periode 1984-89 (n=666).

4.1.2. Broedsucces

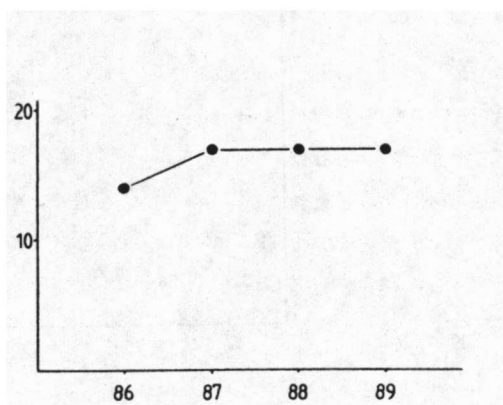
Ook het broedsucces van de Buizerd mocht er zijn. Dacht men dat in 1988 het plafond met 2,5 jong per geslaagd broedgeval wel was bereikt, in 1989 werd over 96 nesten een gemiddelde van 2,7 jongen vastgesteld (fig. 4).

De variatie in broedsucces wordt geïllustreerd aan de hand van figuur 1. Frappant is dat zich ook hier verschillen aftekenen, in het nadeel van de kop van Drenthe ten opzichte van de rest. Midden-Drenthe spant de kroon met 2,9 jongen per geslaagd broedgeval. Hier werd het tot nu toe als enig met zekerheid bekend staande vijf-legsel van de Buizerd in Drenthe geproduceerd. Er vlogen vijf jongen uit terwijl een tweede paar in hetzelfde perceel op 130 m. afstand drie jongen grootbracht.

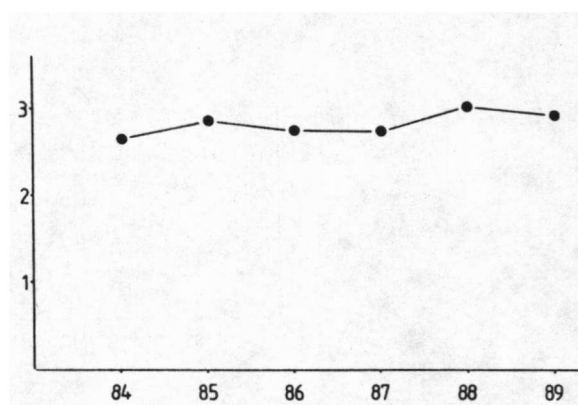
4.2. Havik

4.2.1. Aantallen

De trend van de Havik levert een aanzienlijk stabiel beeld op dan die van de Buizerd (fig. 5). De toename die tot in de jaren '80 werd waargenomen (Bijlsma 1989) lijkt te zijn gestopt. De enige (bekende) nieuwe vestiging vond in 1989 plaats in een klein loofbosje achter Valthe in de Drentse Veenkoloniën. Het betrof een geslaagd broedgeval.

Figuur 5. Aantalsverloop van de Havik in noordelijk Midden-Drenthe over de periode 1986-89.

Figuur 6. Aantal jongen per geslaagd broedgeval bij de Havik in Drenthe over de periode 1984-89 (n=481).

4.2.2. Broedsucces

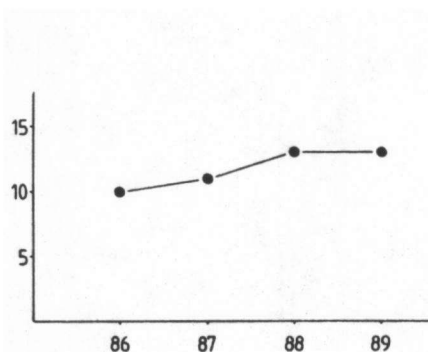
Ook het broedsucces is bij de Havik stabielier dan bij de Buizerd (fig. 6).

Bij de plaatselijke variatie in broedsucces, getoond in figuur 1, valt op dat het zuidoosten van de provincie karig bedeed is. Hier gebeurde het zelfs dat de Buizerd gemiddeld meer jongen produceerde dan de Havik. Net als bij de Buizerd was voor de Havik de situatie ten aanzien van het broedsucces het

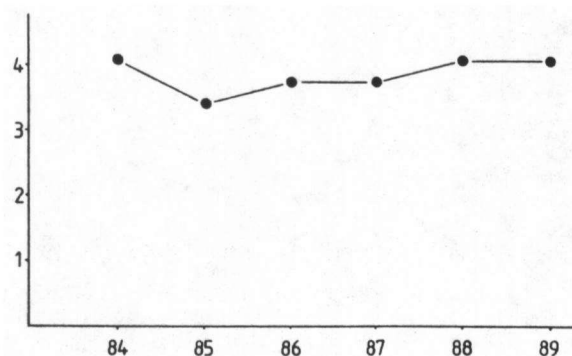
4.3. Sperwer

4.3.1. Aantallen

De schade aan de Sperwerpopulatie, aangericht in de strenge winters 1984/85 en 1985/86, (Bijlsma 1989) lijkt weer wat hersteld (zie ook fig. 7). De afname resp. de toename was in noordelijk Midden-Drenthe vooral merkbaar in boswachterij Hooghalen. Na te zijn gekelderd van 10 territoria in 1984 naar 5 in 1986, steeg het aantal in boswachterij Hooghalen weer tot 8 in 1988 en 1989. Vijf territoria tegen de bebouwde kommen van Assen en Rolde participeerden niet in deze fluctuatie.

Figuur 7. Aantalsverloop van de Sperwer in noordelijk Midden-Drenthe over de periode 1986-89.

Figuur 8. Aantal jongen per geslaagd broedgeval bij de Sperwer in Drenthe over de periode 1984-89 (n=346).

4.3.2. Broedsucces

Het broedsucces van de Sperwer floreert duidelijk onder invloed van zachte winters, 1984, 1988 en 1989 leverden daarom hoge aantallen jongen op (fig. 8).

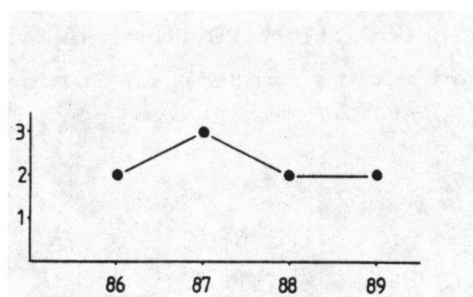
Over de variatie in de verschillende delen van Drenthe kan weinig worden gezegd omdat er buiten Midden-Drenthe maar mondjesmaat jonge Sperwers werden geringd. De reden voor deze lage aantallen is onbekend.

Het eerste Sperwerei werd in 1989 (teruggerekend aan de hand van de vleugellengte van de jongen) gelegd op 11 april. Dit vroege legbegin is extreem; de eerstvolgende over een reeks

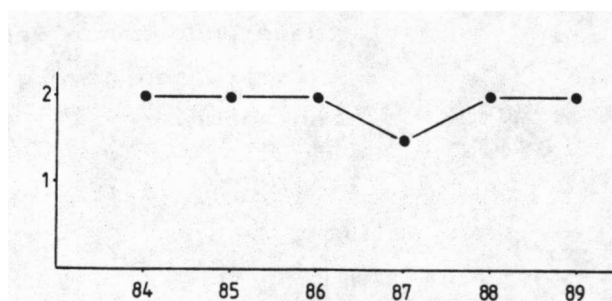
4.4. Wespendifief

4.4.1. Aantallen

Over het aantalsverloop van de Wespendifief in Drenthe valt met behulp van de verzamelde gegevens weinig te zeggen. Bijlsma (1986) vermoedt dat het aantalsverloop op de ZW. Veluwe en in de ZO. Achterhoek betrekkelijk stabiel is. Naar alle waarschijnlijkheid geldt dit de laatste jaren ook voor Drenthe, hetgeen wordt bevestigd in figuur 9.

Figuur 9. Aantalsverloop van de Wespendifief in noordelijk Midden-Drenthe over de periode 1986-89.

Figuur 10. Aantal jongen per geslaagd broedgeval bij de Wespendifief in Drenthe over de periode 1984-89 (n=33).

4.4.2. Broedsucces

Het aantal uitgevlogen jongen per geslaagd nest is opvallend constant (fig. 10). Alleen in 1987 week het gemiddelde af van de twee jongen. Opmerkelijk is daarbij dat de zomer van 1987 zich kenmerkte door koud en nat weer. Hierbij moet echter worden aangetekend dat de gegevens soms zijn gebaseerd op een kleine steekproef.

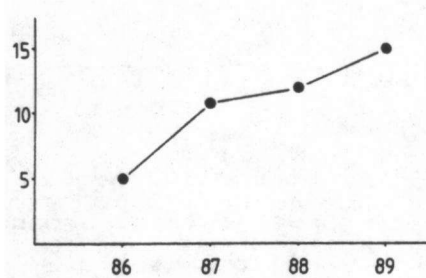
4.5. Bruine Kiekendief

Slechts een drietal broedgevallen werd er tot nog toe gemeld. Alle betrokken territoria waarbinnen geen nest werd gevonden. Ook aanwijzingen voor nesten of uitgevlogen jongen werden niet opgemerkt.

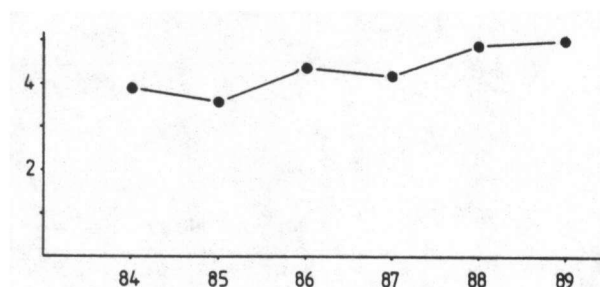
4.6. Torenvalk

4.6.1. Aantallen

De Torenvalk is in Drenthe jarenlang een zeldzame broedvogel geweest maar begint weer een iets algemenere roofvogel te worden, hetgeen niet wegneemt dat het niveau zoals aan het eind van de jaren zestig tot het begin van de jaren zeventig nog bij lange na niet is heroverd. In figuur 11 is te zien hoe het bestand in noordelijk Midden-Drenthe zich van vijf territoria in 1986 herstelde tot het drievoudige in 1989. Ook elders in Nederland en Drenthe wordt melding gemaakt van toenemende aantallen Torenvalken (SOVON-nieuws 1989). Ongetwijfeld een gevolg van zachte winters en voldoende veldmuizenaanbod.

Figuur 11. Aantalsverloop van de Torenvalk in noordelijk Midden-Drenthe over de periode 1986-89.

Figuur 12. Aantal jongen per geslaagd broedgeval bij de Torenvalk in Drenthe over de periode 1984-89 (n=129).

4.6.2. Broedsucces

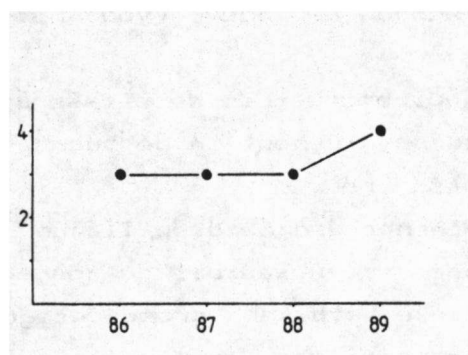
Het broedsucces bij de Torenvalk in figuur 12 levert een exacte kopie van dat van de Buizerd (fig. 3). De strenge winters zijn goed terug te vinden.

4.7. Boomvalk

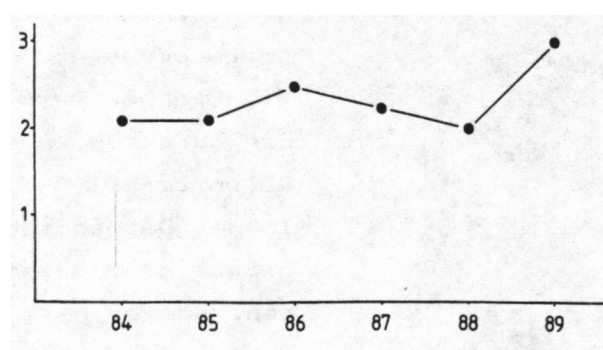
4.7.1. Aantallen

Evenals de Wespindief is de Boomvalk een ondergeschoven kindje van de WRNON. Beide soorten leveren problemen op bij het vinden van de nesten. Ook het late broedseizoen (in juli hebben veel vogelaars de pijp wel uit of zijn met vakantie) speelt het verkrijgen van een goed beeld van de soorten parten.

Door de geringe steekproef kunnen uit figuur 13 nauwelijks conclusies worden getrokken. Het vermoeden bestaat dat de aantallen in Midden-Drenthe vrij constant zijn. In Noord-Drenthe wordt echter al jaren geklaagd over leegloop van boomvalkterritoria (med. J.Bos).

Figuur 13. Aantalsverloop van de Boomvalk in noordelijk Midden-Drenthe over de periode 1986-89.

Figuur 14. Aantal jongen per geslaagd broedgeval bij de Boomvalk in Drenthe over de periode 1984-89 (n=29).

4.7.2. Broedsucces

Het broedsucces lijkt tamelijk stabiel (fig. 14). De schommelingen worden vermoedelijk grotendeels veroorzaakt door de kleine steekproef waardoor het toeval een grote rol gaat spelen.

5. VERVOLGING

De bekende haarden waren ook dit jaar weer van de partij. In de omgeving van Veenhuizen bleef de Buizerd buiten schot en had een goed broedsucces. Van 8 haviksnesten werden daarentegen in slechts twee jongen grootgebracht. Er kon evenwel geen spoor van een overtreding worden vastgesteld.

Op het Ballooërveld wordt nu al enkele jaren rigoureus vervolgd. Alle nesten ter grootte van een kraaienest en groter (inclusief twee buizerdnesten) werden met hagel doorzeefd. In één van de buizerdnesten werd slechts één ei geraakt, uit het andere kwam een jong dat voorspoedig opgroeide en uitvloog. Het tweede nest bevatte twee eieren toen het volledig uit de boom werd geblazen.

In de omgeving van Beilen en Klatering werden de twee aanwezige buizerdnesten met hagel beschoten. Eén van de paren produceerde een succesvol vervolgbroedsel. De ook aanwezige boom met een haviksnest was reeds in voorgaande jaren van onder tot boven bewerkt met enorme spijkers. Toch kon hier geen directe oorzaak worden aangegeven voor het uitblijven van broedsucces.

Bij Ekehaar werd een buizerdnest in de eifase uitgehaald. Een buizerd- en een torenvalkenest in de buurt van Kampsheide waren eenzelfde lot beschoren.

In het Datesbos bij Steenbergten werd op 11 juni een scheefgezakt haviksnest aangetroffen waarbij de jongen waren verdwenen. Hoewel niet met zekerheid kan worden gezegd of hier menselijke opzet in het spel was, wordt dit geval hier toch genoemd vanwege de jarenlange traditie van roofvogelvervolging in het betreffende gebied (med. J. Eitens).

In het Lieverder Zuidbos bleken de toen nog op het nest aanwezige jonge Buizerds reeds geringd (door een vooralsnog onbekende ringer). Enige dagen later was het nest met jongen en al uit de boom verdwenen. Het werd 30 m. verder teruggevonden, de jongen bleven spoorloos (med. J. Eitens).

In het Sandersbos bij Exloo werd vlak voor het broedseizoen een dood haviksmannetje, stijf van de strichnine, aangetroffen. Voor het zoveelste jaar in successie werden er in dit haviksterritorium geen jongen grootgebracht (med. J. Santing).

6. DISCUSSIE

De toename van de Buizerd in noordelijk Midden-Drenthe vond plaats in de besloten landschappen en in sterkere mate in boswachterij Hooghalen. De nogal eens geopperde theorie dat eerst de grotere bossen worden bezet en daarna de omliggende agrarische landschappen met bosjes en houtwallen komt hierdoor in een merkwaardig daglicht te staan en zou zelfs kunnen worden omgedraaid. Een verklaring voor dit fenomeen biedt evenwel veel ruimte voor speculaties en wordt daarom hier achterwege gelaten.

Het verschil in aantallen en broedsucces tussen de kop van Drenthe en Midden- en Zuid-Drenthe is opvallend. Noord-Drenthe bezit meer stroomdalen en grasland, is rijker, kleinschaliger en vochtiger dan Midden- en Zuid-Drenthe. In dat perspectief zou het ook betere voedselvoorwaarden voor de Buizerd moeten bieden. In 1989 was dat in ieder geval niet zo. In Midden- en Zuid-Drenthe werd niet massaal op een andere voedselbron dan Veldmuizen overgeschakeld (eigen waarn.) zodat vermoedelijk kan worden aangenomen dat een goed muizejaar wel eens behoorlijk plaatselijk kan optreden.

De gelijkenis in de trend van de aantallen jongen per geslaagd broedgeval tussen Buizerd en Torenavalk is treffend. Vermoedelijk zijn de mechanismen die het broedsucces beïnvloeden vrijwel gelijk bij Buizerd en Torenavalk. Beide zijn veldmuizeneters en beide zijn gevoelig voor strenge winters. De invloed van deze factoren op de voorjaarsstand lijkt voor de Torenavalk sterker dan voor de Buizerd zoals blijkt uit het aantalsverloop in noordelijk Midden-Drenthe. Vermoedelijk reageert de Buizerd meer op voedseltekorten door een opportunistischer voedselkeuze terwijl de Torenavalk gemakkelijker migreert wanneer de omstandigheden nijpend worden (Opdam 1985).

Zowel de afname als het herstel van de sperwerpopulatie in noordelijk Midden-Drenthe speelden zich af in boswachterij Hooghalen. Vermoedelijk heeft bovenstaande te maken met de invloed van strenge winters op standvogels en deeltrekkers onder de zangvogels (SOVON 1987). In de buurt van bebouwde kommen zal deze invloed d.m.v. bijvoeren van zangvogels naar alle waarschijnlijkheid minder desastreus zijn dan in afgelegen bossen zoals boswachterij Hooghalen.

De voedselsituatie zal voor Sperwers in de tijd van vestiging van territoria (maart) in een boswachterij na een strenge winter daarom aanzienlijk minder florissant zijn dan in de omgeving van bebouwde kommen. De zomergasten, die de verschillen nivelleren, zijn immers nog niet aangekomen en de standvogels hebben nog geen jongen om de voedselsituatie voor de Sperwers wat op te peppen.

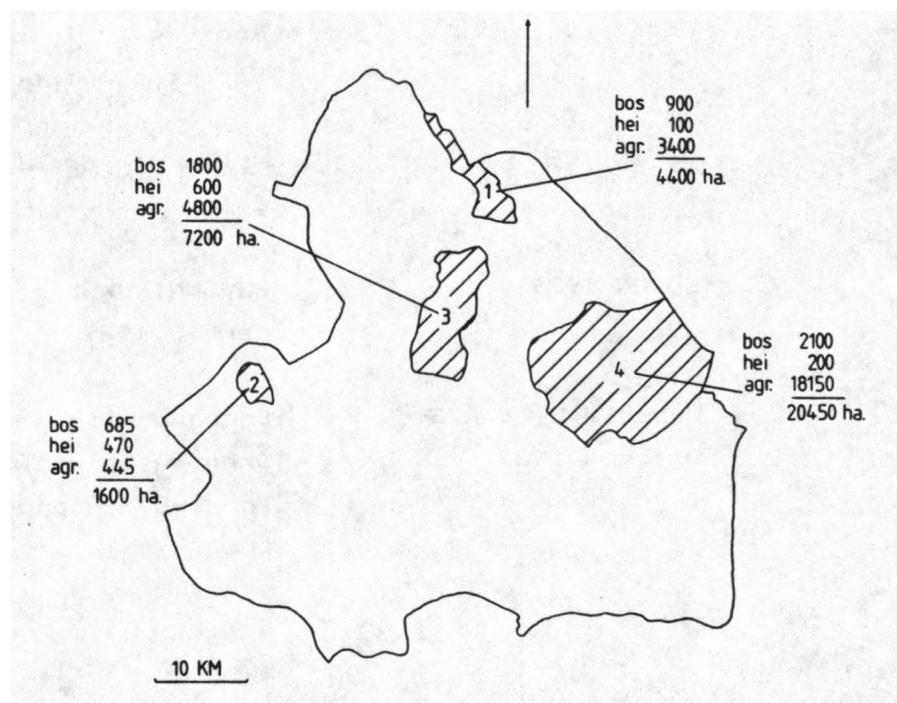
7. PLANNEN VOOR 1990

In verband met een tekort aan mankracht is besloten om het ringen in 1990 te beperken tot een viertal referentiegebieden en enkele nader te bepalen gebieden. De ligging van de referentiegebieden is weergegeven in figuur 14. Zoveel mogelijk is bij de keuze van deze gebieden getracht om een representatieve steekproef van Drenthe te verkrijgen. In totaal beslaat het gebied 33.650 ha. waarvan 5485 ha. bos. Het is daarmee goed voor ongeveer 70 territoria van Buizerd en voor ongeveer 50 van Havik en Sperwer, uitgaande van de gemiddelde dichtheid per 100 ha. bos in Drenthe (Wessels & Bijlsma 1988).

In deze referentiegebieden zal volgens de methode zoals beschreven voor noordelijk Midden-Drenthe worden geïnventariseerd. Variabelen als aantal territoria, legselgrootte, broedselgrootte, aantal uitgevlogen jongen, leeftijd van de ouders, vogels en informatie over ruipennen en mislukte broedgevallen en hun oorzaak zullen nauwkeurig worden bijgehouden. Naast de trend-gegevens die dit onderzoek zal opleveren, wordt automatisch gezorgd voor goed vergelijkingsmateriaal. Vergelijkingsmateriaal is nodig om gegevens uit vervolgingshaarden beter op hun waarde te kunnen beoordelen. Is een laag broedsucces bijvoorbeeld te wijten aan een hoog aandeel onvolwassen

dieren in de broedpopulatie (duidt op vervolging van individuen) of worden de nesten verstoord zonder dat de oudervogels schade wordt berokkend.

Om de hoofddoelstelling van de WRNON te realiseren blijft het uiteraard noodzakelijk dat er ook buiten de referentiegebieden naar nesten wordt gezocht. De controle van deze nesten gedurende de loop van het broedseizoen blijft van het grootste belang.

Figuur 14. Ligging van de referentiegebieden in Drenthe met een globaal overzicht van het grondgebruik.

8. LITERATUUR

- Bijlsma R.G. 1986 Voorkomen van de Wespeneindief
Pernis apivorus op de ZW- Ver-
luwe en in de ZO-Achterhoek.
Limosa 59: 61-66
- Bijlsma R.G. 1989 Goshawk Accipiter gentilis and
Sparrowhawk A. nisus in the
Netherlands during the 20th
Century. Population Trend, Dis-
tribution, and Breeding Perfor-
mance. Valkerij in perspectief:
67-92 Monnickendam
- CBS/SOVON 1985 Handleiding BSP Bijzondere s-
oorten project (broedvogels)
- Opdam P. 1985 Roofvogels in ons landschap.
Spectrum, Utrecht
- SOVON 1987 Atlas van de Nederlandse Vo-
gels.
- SOVON 1989 SOVONNIEUWS. 2e jrg. nr. 4 de-
cember 1989
- Wessels H. & R.G.
Bijlsma 1987 Broedvogelinventarisatie Noord-
Drenthe en boswachterij Schoon-
loo 1987. Rapport PPD van Dren-
the

Ring(ers)overzicht 1989.

Johan Krol

In 1989 hebben 8 personen een ringvergunning voor roofvogel-pulli gehad teneinde voor de stichting WRNON te ringen. In tabel 1 staan de resultaten van deze ringers. Per ringer is de provincie waarin de persoon actief was aangegeven. Dit betekent echter niet dat er uitsluitend door deze personen roofvogels geringd zijn. Uiteraard zijn ook de ringers die op persoonlijke titel in het bezit zijn van een ringvergunning betrokken bij het ringen van roofvogels.

Tabel 1. Ringersgegevens WRNON 1989.

<u>Naam</u>	<u>VT nr.</u>	<u>Prov</u>
Johannes Bos	701	Dr
Johan Krol	702	Fr
Willem van Manen	703	Dr
Janco Mulder	704	Dr
Jannes Santing	705	Dr
Berend Voslamber	706	Gr
Wybren Lok	409	Fr
Rudi Lanjouw	495	Gld

De geringde soorten en aantallen per soort staan hierna per ringer weergegeven.

Tabel 2. Ringgegevens WRNON 1989.

Naam	Hav	Bui	Spe	Boo	Tor	Rui	Wes	Brk	TOT
Johannes Bos	60	69	56	-	31	-	-	4	220
Johan Krol	42	57	14	-	40	-	-	-	153
Willem van Manen	49	72	76	-	23	16	-	-	236
Janco Mulder	5	25	4	3	6	4	-	-	47
Jannes Santing	70	88	25	3	152	9	2	-	349
Berend Voslamber	3	1	11	-	16	7	-	12	50
Wybren Lok	18	32	18	7	51	5	-	22	153
Rudi Lanjouw	7	63	22	-	15	-	-	-	107
totaal	254	407	226	13	334	41	2	38	1315
in %	19	31	17	1	25	3	0	3	100

Omdat een enkele maal door ringers buiten de provinciegrens is geringd, wijkt het aantal geringde pulli per provincie iets af van datgene dat uit een combinatie van bovenstaande gegevens af te leid valt.

Tabel 3. Aantal geringde pulli per soort per provincie.

Naam	Hav	Bui	Spe	Boo	Tor	Rui	Wes	Brk	TOT	(%)
Friesland	60	89	32	10	91	5	-	22	309	(23%)
Groningen	14	12	17	-	20	7	-	12	82	(6%)
Drenthe	173	243	155	3	208	29	2	4	817	(62%)
Gelderland	7	63	22	-	15	-	-	-	107	(8%)

GRONINGEN 1989.

Lex Tervelde.

Door gebrek aan medewerkers is de Noordkust, het Zuidelijk Westerkwartier (ZWK) en het gebied ten noorden van het Eemskanaal niet geïnventariseerd. Het is dus van groot belang om deze gebieden de komende jaren te inventariseren vanwege de mogelijke waarde die ze voor roofvogels hebben. Het ZWK met zijn halfopen landschapstype is een gebied waar wel degelijk roofvogels broeden. Er zijn losse gegevens uit dit gebied verzameld en in de tabel verwerkt. De Noordkust met zijn open karakter afgewisseld met hier en daar bosjes cq. singels zal ook roofvogels bergen. Medewerkers van Rijkswaterstaat hebben langs de kust op diverse plaatsen torenvalknestkasten opgehangen die ieder jaar opnieuw weer voor een groot gedeelte bezet zijn.

De gegevens die in onderstaande tabel zijn opgenomen, zijn afkomstig uit Westerwolde, gedeeltelijk het Oldambt, rondom Haren en losse waarnemingen uit de provincie. Helaas is niet in alle gevallen bekend hoeveel eieren er gelegd zijn of hoeveel jongen er zijn uitgevlogen.

SOORT	TERRI- TORIA	UITGEVL. PULLI	VERSTOORDE TERR.
BOOMVALK	11	9	-
BR KIEKENDIEF	11	17	-
BUIZERD	36	40	4
HAVIK	16	35	5
SPERWER	15	33	3
TORENVALK	25	46	-

De verstoringen zijn te wijten aan bosonderhoudswerkzaamheden, recreatie en andere onduidelijke oorzaken.

Bij de havik is in ieder geval duidelijk dat een broedpoging ruw werd verstoord door het uitstoten van het nest. Gelukkig is dit paar verderop tot een succesvol broedsel gekomen. Het is verheugend te constateren dat in een aantal gebieden, waar in het verleden broedpogingen van roofvogels door men-

Dode (roof)vogels in 1989.

Jan Schipperijn en Albert Seubring.

INLEIDING.

In het navolgende verslag wordt een overzicht gegeven van illegale vogelvervolging in 1989 in het werkgebied van de Stichting Werkgroep Roofvogels Noord- en Oost Nederland. Tevens wordt melding gemaakt van enkele gevallen van het doden van zoogdieren met behulp van vergif. In dit verslag zijn alle meldingen die bij de werkgroep in het verslagjaar zijn binnengekomen opgenomen. Daarbij werd van een tweetal bronnen gebruik gemaakt, te weten:

- het meldingssysteem van het Korps Rijkspolitie, district Drenthe;
- een overzicht van aan het Centraal Diergeneeskundig Instituut te Lelystad gezonden dode dieren.

Doordat uitsluitend van deze bronnen gebruik werd gemaakt, geeft het verslag een onvolledig beeld. Voor de provincies Groningen, Friesland en Overijssel zijn alleen die gevallen bekend die voor onderzoek naar het C.D.I. werden gestuurd. Bovendien zijn de gegevens van de Drentse Rijkspolitie door een misverstand slechts verzameld tot 25 juli, na deze datum ontbreken verdere meldingen. Derhalve is ook voor de provincie Drenthe vergelijking van de gegevens over 1989 met die van voorgaande jaren niet goed mogelijk.

Een ander reden die dit verslag minder volledig maakt dan dat van voorgaande jaren is het feit dat door personeelwisselingen bij het C.D.I. te Lelystad van een deel der inzendingen nog geen uitslag werd ontvangen. Inzendingen die in deze categorie vallen zijn in het overzicht opgenomen onder de kop "(nog) onbekend".

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van het aantal doodgevonden vogels in het werkgebied van de W.R.N.O.N.; tevens is, voor zover bekend, hun doodsoorzaak aangegeven.

Tabel 1. Bij de W.R.N.O.N. bekende aantallen dode roofvogels, uilen en enkele andere vogels die voor onderzoek aan het C.D.I. werden ingezonden, gerangschikt naar doodsoorzaak over de het jaar 1989.

<u>DOODSOORZAAK</u>							
<u>SOORT</u>	<u>Ziek/ Uitgeput</u>	<u>Draad/ Raam</u>	<u>Verkeer</u>	<u>(Nog) Onbekend</u>	<u>Gescho- ten</u>	<u>Vergif</u>	<u>Totaal</u>
Buizerd	1	1	10	5	2	2	21
Boomvalk	1	-	-	-	-	-	1
Havik	5	-	-	8	1	4	18
Sperwer	4	3	1	2	-	-	10
Bruine Kiekendief	-	-	-	1	-	-	1
Ransuil	1	-	5	1	-	-	7
Kerkuil	2	-	1	-	-	-	3
Velduil	-	1	-	-	-	-	1
Roek	-	-	-	-	-	15	15
Eend	-	-	-	-	-	1	1
Duif	-	-	-	1	-	1	2
Meeuw	-	-	-	1	-	-	1
Spreeuw	1	-	-	-	-	-	1
	15	5	17	19	3	23	82
	==	=	==	==	=	==	==

In de bijlagen 1 en 2 wordt een volledig overzicht gegeven van alle in de tabel 1 opgenomen gevallen.

BESPREKING.

Van de 82 in de tabel opgesomde dieren kwamen er 26 (31,7%) om het leven door onwettige menselijke handelingen. Dit is een aanzienlijke daling ten opzichte van het jaar 1988 toen 131 (60,9%) van de 215 in dat jaar gemelde vogels een onnatuurlijke dood stierven. Mogelijk is de onvolledigheid van de lijst ten dele debet aan deze opvallende daling.

Gebruikte middelen.

Bij het plegen van de overtredingen werd dit jaar gebruik gemaakt van zowel allerlei soorten vergif [parathion bij 18 dieren; strychnine en

aldicarb ieder bij 1 dier; alfachoralose in 3 gevallen] als van het geweer [3 gevallen].

In 2 gevallen werd gebruik gemaakt van uitgelegd graan waarover parathion was gegoten.

Gebieden waar overtredingen werden geconstateerd.

Uit de bijlagen 1 en 2 valt op te maken dat er in het gehele werkgebied van de W.R.N.O.N. overtredingen van de vogelwet/jachtwet en de bestrijdingsmiddelenwetgeving hebben plaatsgehad. Enkele gebieden vallen daarbij op.

In een gebied rond Westerbork waar in 1988 10 clandestien gedode vogels werden aangetroffen, werd dit jaar één geschoten buizerd gevonden. Nog kwalijker is het feit dat onbekenden het in dit gebied op dassen hebben gemunt. In januari werd vergiftigd fruit op een dassenwissel aangetroffen. Later in het jaar werden er nog enkele aanslagen op dassenburchten gepleegd.

In het gebied rond Steenberghe werden in de zomermaanden een aantal honden en katten vergiftigd. Daarnaast werd in dit gebied een aangeschoten havik gevonden die later moest worden afgemaakt. Verder werden overtredingen geconstateerd in het gebied rond het Fochteloërveen (Ravenswoud en Veenhuizen), Appelscha, Geelbroek, Gieter, Odoorn, Veenoord en Vriescheloo. Een mogelijke nieuwe bron van problemen werd aangeboord in het jachtveld rond Zuidvelde.

Opvallende zaken.

- In de omgeving van Westerbork hadden onbekenden het voorzien op dassenburchten. Werd op 24 januari een met parathion bewerkte appel aangetroffen op een dassenwissel; wat later in het seizoen werd er een aanslag gepleegd op een dassenburcht waarbij zelfs een traangaspatroon werd gebruikt. Vervolgens werd een dassenburcht aangetroffen waarvan alle ingangen waren dichtgezet met grote klemmen. Pogingen van politie en personeel van Staatsbosbeheer om de dader(s) van deze laffe aanslagen te vinden, leverden geen resultaat op.
- Bij de bespreking van gebruikte middelen is reeds aangegeven dat er ook in 1989 gebruik werd gemaakt van het middel alfachloralose. Dit middel kent sinds een aantal jaren geen enkele legale aanwending meer; het werd vroeger gebruikt als bestrijdingsmiddel voor kraaiachtigen, terwijl het ook is aanbevolen als middel voor de bestrijding van vossen. Het is opvallend dat het gebruik van dit middel in 1989 uitsluitend werd geconstateerd rond het Fochteloërveen (zowel in Ravenswoud als in Veenhuizen). Twee buizerden en een vos werden het slachtoffer. In het gebied bij Veenhuizen werd een havik slachtoffer van jachtactiviteiten. Het dier raakte opgesloten in een oude fazantenuitzetkooi die, ondanks het feit dat er geen fazanten meer mogen worden uitgezet, nog niet is afgebroken. Het dier stierf door voedselgebrek.
- In een jachtveld onder Zuidvelde (vlak bij Veenhuizen) is eveneens een havik met alfachloralose vergiftigd. Het dier werd aangetroffen liggend naast een aangevreten haas. Daarvoor was ook al een dode havik gevonden; dit dier verkeerde in een verregaande staat van ontbinding en werd niet meer voor onderzoek opgestuurd. Tenslotte werd er een havik aangetroffen liggend naast een dode fazant bij een fazantenvoerplaats. De plaatselijke jachtopzichter "ontfermde" zich over deze havik. Hij beloofde het kadaver op te sturen. Bij het C.D.I. is het dier niet gearriveerd. De jachtopzichter is in verband

met deze zaak proces-verbaal aangezegd. In het gebied vinden veel jachtactiviteiten plaats. Er worden fazanten gevoerd en er is rond een ven een complete "eendenput" aangelegd voorzien van voerautomaten en schuttersputten.

- Op 13 april werd in de omgeving van Eleveld een sperwer aangetroffen hangend in een boomtop. Het dier was met een aan de poot gebonden riem verstrikt geraakt in de boom. Bij pogingen om los te komen, had het zich bijna letterlijk de poten uit het lijf gerukt. Bij nadere inspectie bleek het dier in "vol valkenierstenue" te zijn; aan de poten zaten een bel en een leren veter. Nasporingen naar de herkomst van het dier liepen op niets uit.

CONCLUSIES.

De illegale vervolging van vogels (en in het bijzonder roofvogels) lijkt in 1989 in vergelijking met het jaar 1988 aanzienlijk te zijn afgenomen. In 1989 kwamen in totaal 26 van de 82 gemelde vogels (dat is 31,7%) ten gevolge van illegaal menselijk handelen om het leven; in 1988 was dat nog 60,9%, (131 van de 215 vogels).

Welke betekenis aan deze cijfers, gegeven de reeds geconstateerde onvolledigheid van het basismateriaal, mag worden gehecht, is niet duidelijk. Mogelijk spreekt er een echte vermindering van de vervolging uit. Een ontwikkeling die door de Stichting uiteraard wordt toegejuicht.

In enkele vanouds bekende vervolgingsgebieden bleven zich echter problemen voordoen.

Bijlage 1 LIJST VAN IN 1989 VIA HET C.D.I. TE LELYSTAD VERKREGEN
ONDERZOEKSRESULTATEN.

<u>DATUM</u>	<u>PLAATS</u>	<u>SOORT</u>	<u>DOODSOORZAAK/BIJZONDERHEDEN</u>
02-01	Vinkega (fr)	Sperwer	Ziek; vogelcholera
17-01	Veenoord	15 Roeken	Parathion m.b.v. haver
17-01	Rolde	Havik	Ziek; slokdarmtrichomoniasis
24-01	Roden	Sperwer	Ziek; worminfectie
28-01	Norg	Havik	Uitputting
28-01	Wijster	Buizerd	Ongeschikt voor onderzoek
30-01	Gieten	Sperwer	Uitputting
08-02	Ravenswoud	Buizerd	Alfachloralose
25-02	Veenhuizen	Buizerd	Alfachloralose
11-03	Zuidvelde	Havik	Alfachloralose; liggend naast dode haas
19-03	Marum	Havik	Ziek; coccidiose
24-03	Sleen	Sperwer	Ongeschikt voor onderzoek
27-03	Zuidvelde	Havik	Ongeschikt voor onderzoek
29-03	Rolde	Buizerd	Doodsoorzaak onbekend
05-04	Roden	Sperwer	Uitputting
10-04	Gieten	Havik	Parathion
11-04	Westerbork	Buizerd	Afgeschoten met hagel van 3 mm.
12-04	Vriescheloo	Eend en Duif	Parathion m.b.v. haver
17-04	Odoorn	Havik	Strychnine
29-04	Noordlaren	BrKiekendief	Nog niet bekend.
16-05	Steenbergen	Kokmeeuw	Ongeschikt voor onderzoek
16-05	Steenbergen	Boomvalk	Uitputting
05-06	Noordlaren	Spreeuw	Uitputting
11-06	Veenhuizen	Havik	Uitputting (aangetroffen in fazantenuitzetkooi)
13-06	Steenwijk	Kerkuil	Uitputting
13-06	Ravenswoud	Buizerd	Ongeschikt voor onderzoek
14-06	Hijken	Havik	Uitputting
12-07	Ravenswoud	Ransuil	Uitputting
12-07	Geelbroek	Havik	Verm. Aldicarb
22-07	Appelscha	Buizerd	Uitputting t.g.v. oud aanshot (hagel 3mm)
22-08	Steenbergen	Havik	Verbrijzelde rechtervleugel t.g.v. schot; later afgemaakt
12-09	Roden	Buizerd	Ziek; aspergilose
13-09	Steenbergen	Duif	Nog niet bekend
19-09	Steenbergen	Havik	Nog niet bekend
24-10	Peest	Havik	Niet vast te stellen
01-11	Gasteren	Havik	Nog niet bekend
01-11	Vries	Kerkuil	Trauma
03-12	Zuidvelde	Havik	Niet bekend; dier lag bij fazantenvoerplaats naast dode fazant.

24-01	Elp	Appel	Gevonden op dassenwissel in Schoonloo, bewerkt met voor dassen lethale dosis parathion
18-04	Veenhuizen (Esmeer)	Vos	Alfachloralose

Bijlage 2 LIJST VAN IN 1989 BIJ DE RIJKSPOLITIE, DISTRICT DRENTHE,
GEMELDE DODE VOGELS. (exclusief die gevallen die ook door
het C.D.I. werden onderzocht.)

<u>DATUM</u>	<u>PLAATS</u>	<u>SOORT</u>	<u>DOODSOORZAAK/BIJZONDERHEDEN</u>
01-01	Eelde	Buizerd	Verkeersslachtoffer
01-01	Gieten	Sperwer	Raamslachtoffer
05-01	Yde	Ransuil	Verkeersslachtoffer
22-01	Beilen	Buizerd	Verkeersslachtoffer, levend naar van Manen, Vries.
22-01	Smilde	Sperwer	Raamslachtoffer
23-01	Zuidlaren	Ransuil	Verkeersslachtoffer
03-02	Gieten	Buizerd	Verkeersslachtoffer
20-02	Dwingeloo	Velduil	Draadslachtoffer
20-02	Westerbork	Havik	Onbekend
20-02	Weiteveen	Buizerd	Gewond naar Kleinjan, Erica
21-02	Coevorden	Buizerd	Verkeersslachtoffer, gewond naar dierenarts
03-03	Lieving	Sperwer	Verkeersslachtoffer
08-03	Bathmen (Ov)	Buizerd	Verkeersslachtoffer
13-03	Huis ter Heide	Buizerd	Verkeersslachtoffer
21-03	Vledder	2 Buizerds	Onbekend
23-03	Sleen	Sperwer	Onbekend
29-03	Oosterhesselen	Havik	Onbekend
29-03	Rolde	Kerkuil	Verkeersslachtoffer
05-04	Zuidlaren	Sperwer	Raamslachtoffer
13-04	Eleveld	Sperwer	Voorzien van valkeniers- attributen, blijven haken in boom met pootriem
28-04	Coevorden	Ransuil	Verkeersslachtoffer
01-05	Ruinerwold	"Uil"	Verkeersslachtoffer
02-05	Coevorden	Havik	Onbekend
08-05	Smilde	Ransuil	Onbekend
17-05	Rolde	Ransuil	Verkeersslachtoffer
24-05	Westerbork	Buizerd	Verkeersslachtoffer
10-07	Lheebroek	Buizerd	Verkeersslachtoffer
25-07	Ommen	Buizerd	Treinslachtoffer

Vanaf deze datum zijn geen gegevens meer verzameld.